

TN § 151 Remiss. Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland

Ärendenummer: TN 2026/1728

Paragraf föregående instans: TN AU § 116

Tekniska nämndens beslut

1. Tekniska nämnden beslutar att anta yttrandet och lämnar det som svar på remissen till regionstyrelsen.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Gotlands län har utarbetat ett förslag till beredskapsplan för hantering av stora fartygsolyckor. Yttrandet från denna tjänsteskrivelse ska sammanställas av regionstyrelsen som sedan går till länsstyrelsen.

Enligt lag är regionen skyldig att agera enligt närhetsprincipen vid en dylik olycka och förvaltningen har därför inget att invända över beredskapsplanen, men anser att det finns ett par kritiska punkter som behöver preciseras, särskilt gällande mätbara aktiveringskriterier.

En stor fartygsolycka definieras i planen som ett större läckage av farliga ämnen, t.ex. olja. Dock är det inte satt någon lägre gräns för vad som anses vara ett större läckage. Det kan även röra sig om ett passagerarfartyg där evakuering behöver genomföras av passagerare på grund av ett haveri där definitionen saknas. Region Gotland och teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen (TSF) kommer att vara involverade i nästintill samtliga skeden av insatsen, om än på olika sätt. För TSF kommer detta innebära kostnader för både planering, arbete med att ta fram prioriteringar i Miljöatlas, samt införskaffande av ett grundläggande beredskapslager och mellanlagringsplats vid sanering, utbildning och övning av saneringsfunktionen. Vid en olycka med farliga ämnen kan kommunen söka ersättning i efterhand för saneringsarbetet, om staten bedömer det som skäligt, enligt 7 kap. 2§ Lagen om skydd mot olyckor (LSO), vid en stor fartygsolycka kommer ersättning att betalas ut av staten för saneringskostnader.

- Aktiveringskriterier (sidan 8): Begreppet ”större utsläpp” i matrisen för aktivering är inte definierat. För att skapa rättslig och operativ tydlighet bör mätbara värden anges. Som referens har ITOPF definierat ett större utsläpp som över 700 ton olja (ca 790 m³). Förvaltningen föreslår att liknande kvantifierbara gränsvärden införs.
- Aktiveringskriterier passagerarfartyg (sidan 8): I samma tabell bör ett mätbart kriterium för passagerarfartyg tillföras, exempelvis baserat på antal berörda människor eller fartygens totala passagerarkapacitet.

- Hantering av vilt (sidan 27): I tabellen för skadat vilt, bör även hänvisning göras till Region Gotlands upphandlade avtal om skyddsjakt.
- Kontaktuppgifter (sidan 32): För att säkerställa att kontaktuppgifterna alltid är aktuella bör hänvisning ske direkt till KfV-Riks webbplats i stället för att ange namn och telefonnummer till aktiva vårdare.
- Terminologi (sidan 39): Beteckningen "Gotlands län/kommun" bör ändras till "Gotlands län/Den kommunala verksamheten inom Region Gotland".
- Organisations namn (bilaga 1, sidan 36): Interna organisationsnamn i under rubriken "Avfall" bör tas bort och i stället ersättas med en generell hänvisning till Region Gotland.

Bedömning

Barn- och genusperspektiv – Beredskapsplanen omfattar räddning och skydd för samtliga åldersgrupper. Vid ett eventuellt genomförande av planen bör särskild uppmärksamhet riktas mot sårbara grupper, såsom barn och äldre, vid evakuering och inkvartering för att säkerställa att deras specifika behov tillgodoses i mottagningsstrukturen.

Landsbygdsperspektiv – Saneringsarbete efter en stor olycka drabbar ofta glesbebyggda kustområden. Det är av yttersta vikt att landsbygdsperspektivet beaktas vid framtagandet av prioriteringsordningen i miljöatlasen, så att inte enbart tätbebyggda eller turistintensiva områden prioriteras. Detta arbete utförs av Havs- och vattenmyndigheten, tillsammans med Naturvårdsverket i samverkan med Länsstyrelsen.

Ekonomisk konsekvensanalys - Ersättning för saneringsarbete på land kan sökas med stöd av 7 kap 2§ LSO. Myndigheten för civilt försvar har en vägledning för ersättning till kommuner efter större räddningsinsatser (MSB2556, 2025). Det finns dock betydande ekonomiska utmaningar i beredskapsfasen.

1. Investeringsbehov: Regionen behöver bygga upp en fysisk beredskap, vilket inkluderar täta mellanlagringsplatser för farligt avfall, lokala uppsamlingsplatser och personlig skyddsutrustning. Investeringar i mellanlagringsplatser kommer sannolikt att behöva hanteras som separata investeringsärenden.
2. Idag saknas avsatta medel i budgeten för dessa investeringar samt för inkvartering av evakuerade och mottagningsanordningar i hamn för saneringsavfall från sanering till havs. En kostnadskalkyl kommer att tas fram i samband med detaljplanering av de nödvändiga insatserna. Kalkylen tas fram av en arbetsgrupp utsedd av teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen.

3. En ny beredskapsupphandling kan bli nödvändig för att säkerställa transport- och behandlingskapacitet hos entreprenörer för saneringsavfall.
4. Eftersom saneringsverksamheten inte omfattas av de kommunala avfallsavgifterna, krävs ramtillskott för att finansiera beredskapen.
5. Bemanningsfrågan av Regionens personal är ännu inte utredd, men bedöms redan nu vara för liten för att kunna agera vid sanering av farliga ämnen som nått stränderna.

Miljö- och klimatperspektiv – Planen syftar till att säkra naturmiljön och minimera långsiktiga föroreningsskador. För att uppnå detta är det avgörande att saneringsavfallet hanteras enligt principen om bästa tillgängliga teknik (BAT) och att transport- och behandlingskedjan är optimerad för att förhindra sekundära utsläpp till mark och grundvatten.

Ärendets behandling under mötet

Förvaltningen har gjort en redaktionell ändring i beslutsunderlaget inför tekniska nämndens sammanträde.

Verksamhetsutvecklare Simon Hoffman och senior sakkunnig Birger Björkman föredrar ärendet.

Proposition

Ordförande ställer proposition på arbetsutskottets förslag till beslut och finner att det vinner bifall.

Ordförande ställer proposition på om paragrafen kan anses omedelbart justerad och finner att det vinner bifall.

Arbetsutskottets förslag till tekniska nämnden

1. Tekniska nämnden beslutar att anta yttrandet och lämnar det som svar på remissen till regionstyrelsen.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen daterad 2026-09-08

Förslag – TN Yttrande extern remiss

Missiv Länsstyrelsen Gotlands län, utskick av remiss (2776-2023-27)

Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland UTKAST 260430

Beredskapsplan Stor fartygsolycka Gotland Bilagor UTKAST 260430

Tjänsteskrivelse RS 2026/1233 2026-05-07, komplettering till remiss –

Beredskapsplan för stor fartygsolycka Gotland

Presentation på sammanträde

Skickas till

Regionstyrelseförvaltningen, ärende RS 2026/1233